

LITTERATUR

Politikk og misjon. De politiske og interkonfesjonelle forhold på Madagaskar og deres betydning for den norske misjons grunnlegging 1861—1875. Av Fridtjov Birkeli. Egede Instituttet, Oslo, 1952. 484 s. Kr. 22,20.

Det er en almen regel at protestantiske misjonærer søker å unngå å blande seg opp i statens politikk i de koloniområder hvor de har sin tjeneste. Deres mål er alene å bringe evangeliet til ikke-evangeliserte folk.

I sin beundringsverdige avhandling *Politikk og misjon* avdekker Fridtjov Birkeli selve roten til misjonærens problem og hans holdning til kolonistyret.

Denne avhandlingen omfatter perioden 1861—1875, som fulgte umiddelbart etter martyrtiden på Madagaskar. Dette var kolonimaktens ekspansjonstid. Flere misjonsselskaper forsøkte å oppta eller gjenoppta virksomhet på øya. Samtidig strevet Frankrikes og Englands regjeringer etter å få det politiske herredømme.

Franske og engelske misjonærer var påvirket av den politiske gjæring. Misjonærene fra Frankrike, som i stor utstrekning var jesuitter med forestillingen om at hensikten helliger midlet, gjorde bruk av alle slags intriger for å hjelpe sin nasjon til å innta Madagaskar. Dette ville nemlig gi den katolske kirke frie hender. De engelske misjonærer, tilhørende Londonmisjonen, som støttet seg på Calvins lære om kirke og stat, trodde at den engelske stats overhøyhet ville gi dem myndighet.

Der var også konfesjonelle ulikheter mellom protestantiske misjoner fra samme land. Londonmisjonen og Den anglikanske statskirke førte sin polemikk til Madagaskar. På samme måte var misjonærene fra Norge bundet av ulike syn på misjonspolitikken, etter som der både var den høykirkelige innstilling hos en mann som biskop Schreuder, og det mer fordomsfrie syn hos en mann som Lars Dahle.

Med enestående dyktighet følger Birkeli hendingsforløpet og påviser at en misjonær ikke helt kan isolere seg fra statens anliggender. Han er selv en del av den politiske situasjon enten han ønsker det eller ikke, trass i alle forsøk på å hindre at kirken blir brukt til fremme av politiske mål. Birkeli konkluderer imidlertid med at «kristen misjon må mest mulig avnasjonaliseres og avpolitiseres for å bevare sin åndelige integritet». Det er ofte meget vanskelig å skjelne klart her.

Birkeli finner ut at når de protestantiske misjoner var fri for politiske interesser, kunne de forberede en mer overnasjonal og inter-konfesjonell misjon. Den norske misjon er et slående eksempel på dette.

Forfatteren påviser i sin avhandling at problemet politikk-misjon er et av de mest betydningsfulle i den misjonshistoriske forskning i dag, at den misjonshistoriske forskning i kolonialæraen bør gjennomgå en nyorientering, og at den norske misjons start på Madagaskar er en del av en større internasjonal sammenheng.

Forfatteren er sønn av misjonshistorikeren og forskeren avdøde dr. Emil Birkeli, som også virket som misjonær på Madagaskar. Han er en av forfatterne til det monumentale verk i 5 bind: Det norske misjonsselskaps historie, redaktør av «Norsk Misjonstidende» og litteraturssekretær i Det norske misjonsselskap. Hans verdifulle og fremragende bidrag til misjonsforskningen er et resultat av mange års strevsomt og omfattende studium i arkiver tilhørende kolonikontorer og mange misjonsselskaper i Frankrike, England, Sverige og Danmark.

Politikk og misjon er den fjerde publikasjonen på Egede Instituttets stadig voksende liste over vektige avhandlinger på det teoretiske og praktiske område innen misjonsforskningen.

Andrew Burgess.

Under Maos Stjärna, av Josua Sommarström. Gummessons Bokförlag, Stockholm. 170 sider. Sv. kr. 7,00.

Kommunismen och kyrkorna, av J. B. Barron och H. M. Wadlams. Sveriges Kristliga Studentrörelses Bokförlag. 142 sider. Sv. kr. 4,50.

Forfatteren av boken: *Under Maos Stjärna*, Fil. lic. Josua Sommarström, har i over 30 år virket som misjonær i Svenska Misjonsförbundets tjeneste i Sentral-China. I en årrekke var han også misjonens tilsynsmann. Dessuten var han svensk konsul i noen år. Sommarström er en stor kjenner av kinesisk kultur- og samfunnsliv. Han er hva man derute gjerne pleier å kalle en «old China hand». Fra våren 1949 og fram til sommeren 1951 var Sommarström under kommunistisk styre. Det er sine personlige inntrykk og refleksjoner fra disse siste to årene Sommarström skildrer i sin bok. Den gir både overblikk og innblikk i den situasjon som er oppstått i China i løpet av de siste 3–4 år. Den politiske omveltning som har funnet sted, har ført til mange og gjennomgripende forandringer. Man får et klart bilde av det dilemma som den kristne kirke i China kom i, da de røde tok makten. Sommarströms bok er et verdifullt tillegg til det materiale som allerede foreligger til en objektiv vurdering av den kommunistiske stats forhold til kirke og kristendom, og de konsekvenser dette synes å få for de kristne, individuelt og kollektivt.

På samme linje, men i et videre perspektiv, ligger også den andre boken

som er nevnt ovenfor: *Kommunismen och kyrkorna*. Den er en dokument-samling som i høy grad syner verdenskommunismens negative og aggressive holdning til den kristne kirke i en rekke land bak jernteppet i Europa. Boken bygger på offisielle dokumenter og gir derved en saklig innføring i det emnet som ligger uttrykt i bokens tittel. Man kan ikke fri seg fra det inntrykk at kommunismens mål overalt er det samme: En religionsløs stat. Boken er i så måte meget opplysende og tankevekkende. Her er ingen gjetninger og formodninger eller subjektive vurderinger av kommunismens forhold til den kristne kirke i de land som er omtalt, men klare fakta som bygger på offisielle dokumenter. Sporene skremmer!

Sam. Samuelsen.

VARE MEDARBEIDERE

Alf Lie: Tilsynsmann i Metodistkirken i Norge. Lærer ved de nordiske metodistkirkers teologiske skole i Gøteborg 1927–1935. Dr. theol. 1938 (Uppsala) på en avhandling om «Åpenbaringstanke og misjonsforkynnelse hos Paulus». Har senere utgitt «Kyrka och Församling». Medlem av Egede Instituttets styre.

Olav Guttorm Myklebust: Dosent i misjonsvitenskap ved Det teologiske Menighets-fakultet. Leder av Egede Instituttet.

Einar Amdahl: Generalsekretær i Det norske misjonsselskap siden 1923 (assisterende sekretær 1916–1923). Besøkte i årene 1928–1930 selskapets felter på Madagaskar, i Sør-Afrika og China. Har representert Norge ved en rekke internasjonale misjonskonferanser, bl. a. verdensmisjonsmøtet i Jerusalem 1928. Har skrevet en lang rekke artikler om praktiske og teoretiske misjonsspørsmål i tidsskrifter osv.

Thorvald Gogstad: Misjonsprest i Det norske misjonsselskap, Hunan, China, siden 1919. Tilsynsmann på Berlinermisjonens felt i Kwantung, Sør-China, 1949–1951.

Odd Godal: Sokneprest i Furnes. Har utgitt «Marxisme og Demokrati», «Hvorfor Kirke?» og «Eivind Berggrav» (utgitt i England). Har skrevet en rekke artikler i tidsskrifter.

Arne Tiltnes: Misjonær i Norsk Luthersk Misjonssamband i China siden 1915. Tilsynsmann i tre perioder. Har skrevet China-feltets historie i Misjonssambandets jubileumsverk som kom ut i 1941. Har utgitt «Omkring dramaet i Østen» (1950).

Nils Kjøl: Cand. theol. Misjonær i Norsk Luthersk Misjonssamband i Mand-sjuria 1936–1946.

Erling Gilje: Misjonsprest i Det norske misjonsselskap, Hunan, China siden 1919. Tilsynsmann i Hunan siden 1941. Har utgitt «Bring budet fram» og «Liang A fa, Chinas første evangeliske vitne». Har skrevet en rekke artikler i dags-presse og tidsskrifter.

Notto Normann Thelle: Generalsekretær i Den nordiske kristne buddhistmisjon. Misjonsprest i China siden 1922. Var siste periode misjonens tilsynsmann. Har utgitt «Fra begynnelsen til nu. Av Den kristne buddhistmisjons historie», «En buddhistmunks vei til Kristus» og «Kristendommens historie i China under T'ang, Yuan, Ming og Ch'in. Studier i Chinas misjonshistorier tre første perioder».

Sverre Holth: Archdeacon i Den engelske kirke (Church Missionary Society), med virkefelt i Vest-China siden 1940. Professor ved West China Union Theological College, Chengtu. Tidligere misjonær i Den norske Kinamisjon, Shansi 1925–1940. Har utgitt «Gule inntrykk» og «Mellom røde og gule».

Tormod Vågen: Generalsekretær i Norsk Luthersk Misjonssamband siden 1936. Deltok som representant for Norsk Misjonsråd på verdensmisjonskonferansen i Tambaram 1938. Har besøkt Misjonssambandets felter i det fjerne Østen og i Afrika. Har utgitt «I livets vår», «Når øst og vest møtes», «Kallet fra Etiopia», «I Kongens nærhet» og «Sol på skyggesiden».

Bokmeldingene er skrevet av professor, dr. Andrew Burgess (USA) og pastor Sam. Samuelsen. Dr. Burgess' melding er oversatt av pastor Samuelsen.

Norsk Tidsskrift for Misjon utgis av Egede Instituttet, men forfatterne er selv ansvarlige for de synsmåter som gjøres gjeldende.

Ettertrykk uten kildeangivelse er forbudt.